

Systém notácie v rámci konzekutívneho tlmočenia v novej didaktickej pomôcke

(Jarmila Kredátusová: Učebnica KONZEKUTÍVNE TLMOČENIE I. (pre ukrajínistov). FF PU v Prešove. Prešov 2012. 140 s. ISBN 978-80-555-0661-6)

Jarmila Opalková, Filozofická fakulta PU v Prešove, Inštitút prekladateľstva a tlmočníctva, jarmilaopalkova@yandex.ru

Do rúk sa nám dostáva nový učebný text Jarmily Kredátusovej, v ktorom autorka prezentuje výsledky svojej niekoľkoročnej práce vysokoškolskej učiteľky a zároveň aj skúsenosti z vlastnej praxe ako prekladateľky rôzne spoločensky a odborne zameraných textov. Výskum didaktiky tlmočenia sa v našom domácom prostredí nachádza na periférii translatológie a ani v aplikačná rovina nie je dostatočne zastúpená.

V úvode publikácie sa uvádza, že učebnica pod názvom *Konzekutívne tlmočenie 1* je určená študentom študijného programu Prekladateľstvo a tlmočníctvo: ukrajinský jazyk a kultúra a Prekladateľstvo a tlmočníctvo: ukrajinský jazyk a kultúra v kombinácii a svojím obsahom nadväzuje na disciplínu Základy tlmočenia, kde sa študent mal možnosť oboznámiť so základnými princípmi a technikou tlmočnického zápisu. V ponúkanej publikácii sa autorka sústredila predovšetkým na spracovanie prípravných tlmočnických cvičení. Spomedzi existujúcej škály zostavila v jednotlivých kapitolách formálne stereotypne štruktúrovaný systém cvičení, ktoré nadväzujú na už získané návyky notácie, a to najmä tvoriť zmyslové a slovné, resp. i textové skratky, komprimovať slová, kondenzovať prehovor, aplikovať horizontálny a vertikálny zápis, teda formálne sprehľadniť text na ploche notačného listu, využiť možnosť použiť na zápis symboly, prípadne ich i iniciatívne navrhnúť. J. Kredátusová zaradila do cvičení komplex ad hoc symbolov, ktorými sa inšpirovala, ako sama uvádza, na odporúčaniami O.V. Rebrija v publikácii *Osnovy perekladacjkoho skoropysu*. Vinnycja: Nova knyha 2006.

Tematické okruhy učebného materiálu sú vymedzené spoločensko-politickou problematikou, tak ako sú avizované v obsahu práce, ktoré tvorí: *politika, štátne návštevy, konferencie; strany, parlament, voľby; dohody, rokovania, spolupráca, zákonnosť; vojna a mier, boj a víťazstvo, život a smrť, ľudstvo; Európska únia, Európsky parlament; masmédiá, právo, sloboda, reforma, revolúcia; veda a vzdelanie, náboženstvo*. Aj tu autorke poslužil ako prototypový model zahraničný zdroj – Propedeutická tlmočnická cvičení I. českých translatologičiek (Csiriková, Vysloužilová, Olomouc 1997), pretože na Slovensku učebnice podobného typu a v spracovávaní jazykovej kombinácii zatiaľ stále absentujú.

Texty na tlmočenie striedajú rôzne žánre, napríklad referáty, prednášky, diskusné príspevky a keďže ich rozsah patrí do rozmedzia strednej až vysokej konzekutívy, aby bolo možné sprostredkovať obsah lektúry, je potrebné uchýliť sa k notačnému zápisu. Cvičenia majú za úlohu stimulovať tvorbu automatických medzijazykových konektorov a vizuálnych znakov/symbolov v ukrajinsko-slovenskom a vice versa pláne, učia vyčleniť dominantné sémantické štruktúry, deverbilizovať počutý text a spracovať ho do podoby jazyka cieľového recipienta.

Niektoré cvičenia tvoria východisko nácviku pilotážneho tlmočenia, hoci dominantne sú texty určené na špecifický druh tlmočenia, a to tlmočenie z listu, ako istý predstupeň, ale zároveň aj v reálnej praxi aplikovaný ako samostatný druh simultánneho tlmočenia.

Okrem vyčlenenej slovnej zásoby s podobe ustálených spojení a k nim priradených reflexívnych či kontextuálnych, funkčných ekvivalentov sa študent prostredníctvom obsahu

analyzovaných textov oboznamuje so základnými spoločenskými a politickými faktami a učebnica tak plní aj lingvokrajínovednú funkciu.

Publikáciu uzatvára samostatná kapitola súvislých textov určených na tlmočenie, a to tak z ukrajinských, ako aj slovenských zdrojov. Rovnako ako predchádzajúce texty, aj tieto mapujú problematiku z pohľadu medzinárodnej politiky, a preto stimulujú konfrontáciu grafických a fonetických štruktúr aj cudzej proveniencie a upozorňujú na úskalia tlmočnickej profesie, ktorá v dimenzii celoživotného nepretržitého vzdelávania v rozmedzí širokej škály spoločenských aktivít predstavuje skutočnú stavovskú kategóriu.

Záverom hodnotíme posudzovanú učebnicu ako vítaný príspevok k didaktike konzekutívneho tlmočenia, ako užitočný a neoceniteľný pracovný zdroj, materiálne východisko, ktoré umožní efektívnu realizáciu vyučovacieho procesu na hodinách s takýmto zameraním. Učebnica predstavuje informačne predmetne zaujímavo nasýtený materiál a je originálnou textovou a cvičebnou publikáciou, ktorú môžu využiť nielen ukrajínisti, ale ako inšpirácia môže poslúžiť na nácvik konzekutívneho tlmočenia aj pre iné jazykové kombinácie.

"Tento text vznikol vďaka projektu *Vybudovanie lingvokulturologického a prekladateľsko-tlmočnickeho centra*, na základe podpory operačného programu Výskum a vývoj financovaného z Európskeho fondu regionálneho rozvoja."